

Воронкова В. Г.,
доктор філософських наук, професор, завідувач
кафедри менеджменту організації та управління
проектами, Запорізька державна інженерна академія
(Україна, Запоріжжя), valentina-voronkova@yandex.ru

Максименюк М. Ю.,
кандидат філософських наук, доцент кафедри
менеджменту організації та управління проектами,
Запорізька державна інженерна академія
(Україна, Запоріжжя), marina.maximenuk@mail.com

Нікітенко В. О.,
кандидат філософських наук, доцент кафедри
іноземних мов та лінгвістичних комунікацій,
Запорізька державна інженерна академія
(Україна, Запоріжжя), vitalina2006@ukr.net

ІНТЕРНЕТ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ГЛОБАЛЬНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА: ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ, КРИТЕРІЇ, МЕХАНІЗМИ

Представлено концептуалізацію глобального інформаційного суспільств, в контексті якої виявлено умови, які призвели до революційного етапу інформатизації суспільства. Проаналізовано прояви інформаційного суспільства у залежності від критеріїв, які використовуються для визначення інтелектуального рівня суспільства та з'ясовано місце і роль Інтернету як глобальної тенденції розвитку інформаціоналізму і мережевого суспільства. Методологія – системний, синергетичний, інституціональний методи і підходи, що дозволили проникнути в сутність глобального інформаційного суспільства. Виникненню нової глобальної інформаційної економіки сприяла поява нової організаційної форми – мережевого підприємства. Результат – розкрито, як Інтернет як нова, наднаціональна реальність змінює світ та веде до формування глобального інформаційного суспільства. Робиться висновок, що Інтернет як основа глобального інформаційного суспільства виступає джерелом зростання продуктивності праці і створення багатства у вік інформації.

Ключові слова: глобальне інформаційне суспільство, Інтернет, інформаціоналізм, мережеве суспільство, інформаційні технології, глобальна інформаційна економіка, мережеве підприємство.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями.

Стаття виконана як результат виконання завдань НДР «Удосконалення механізмів розвитку інформаційного суспільства як цивілізаційної парадигми розвитку сучасної України в умовах глобалізації» (0115U002343 (2015–2017 рр.).

Актуальність теми. Суспільство, у якому більшість працівників займається виробництвом, збереженням, переробкою і реалізацією інформації, отримало назву *інформаційного суспільства*. Процес інформатизації суспільства направлений на забезпечення всім його членам можливості доступу до надійних джерел інформації. Коли говорять про феномен інформаційного суспільства, то у якості його символів виділяють Інтернет, який перетворив нашу планету у «світове село», тимчасові переміщення багатомільярдних «гарячих грошей» із країни в країну, з континенту на континент і появу повсюдних транснаціональних корпорацій (ТНК). Глобальне інформаційне суспільство, що розвивається в світі та Україні, є важливою науковою, соціально-економічною і технологічною

проблемою світового рівня, так як концепція глобального інформаційного суспільства включає формування нових знань та їх подальшого використання на практиці. Глобальне інформаційне суспільство виступає головним трендом і пріоритетом глобального розвитку сучасної цивілізації XXI століття. Розробляючи концепцію глобального інформаційного суспільства, ми намагалися врахувати світовий і вітчизняний досвід, що підтверджується змістовими порівняннями еволюції інформаційного суспільства в глобальне інформаційне суспільство, що впливає на людський і соціальний розвиток, в основі якого сучасні інформаційно-комунікативні технології. Упровадження стратегії інформатизації суспільства та інформаційно-комунікативних технологій потребує подальшого виявлення закономірностей моделей (теорій, концепцій) інформаційного суспільства та їх впливу на розвиток людського капіталу. Трансформаційні процеси переходу від інформаційного до глобального інформаційного суспільства впливають на всі сфери життєдіяльності суспільства – економічну, політичну, соціальну, духовно-культурну, освітянську, так як використання інформаційно-комунікативних технологій приводить держави до вищого індексу конкурентоспроможності держав. Трансформаційні процеси переходу від інформаційного до глобального інформаційного суспільства в Україні та світі впливають на бізнес, роблячи управління більш інтелектуальним (гнучким, розумним), а діяльність, направлену на використання знань та інновацій. Формування концепції глобального інформаційного суспільства сприяє упровадженню стратегії формування нової освітньої парадигми, в основі якої акумуляція можливостей ефективного синтезу сучасних інформаційних технологій та передових технологій у глобальному вимірі, яка, за рахунок використання інформаційних технологій, стає більш масовою та ефективною. Формування концепції глобального інформаційного суспільства потребує мінімізації негативних наслідків впливу віртуальної культури на розвиток особистості та розробки нових вимірів інформаційної культури в Україні в період суспільних трансформацій в Україні, – відмічає В. Андрущенко [1].

Все це дає нам можливість зазначити, що тема є інноваційною і майже не розробленою в Україні, в результаті розвиток глобального інформаційного суспільства потребує формування нової і освітньої парадигми інформаційної освіти, в основі якої сучасні інформаційно-комунікативні технології. Дослідження трансформаційних процесів переходу від інформаційного до глобального інформаційного суспільства в Україні та світі та їх вплив на розвиток людського капіталу дають можливість довести, що трансформація інформаційного суспільства пов'язана з початком ери становлення розуму або ноосферно-інформаційного суспільства як фактора сталого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми, на яку спираються автори. Дана тема є надзвичайно важливою науковою, соціально-економічною і технологічною проблемою світового рівня, так як концепція глобального інформаційного суспільства знаходиться в основі сучасних державних програм розвитку країн США,

Європи, Південної Кореї, Японії. Зокрема, в Південній Кореї розроблена стратегія розвитку глобального інформаційного суспільства, що виступає пріоритетом глобального розвитку сучасної цивілізації XXI століття. Ми намагаємося врахувати світовий досвід, що підтверджується змістовними порівняннями еволюції глобального інформаційного суспільства в різних країнах Заходу і Сходу, в основі яких сучасні інформаційно-комунікативні технології, що впливають на становлення і розвиток ціннісно-світоглядних пріоритетів молоді в умовах інформаційного суспільства [2, с. 205–209].

Слід зауважити, що XXI ст. проходить під гаслом «інформаціоналізм і мережеве суспільство», основні ідеї якого означено у роботі М. Кастельса «Інформаційне століття: економіка, суспільство і культура». Опрацювавши грандіозний емпіричний матеріал, М. Кастельс дійшов висновку, в США ще у 1970–х рр. в інформаційних технологіях (комп'ютери) відбулася інформаційна революція. Ця революція привела до появи того суспільства, яке М. Кастельс назвав «інформаційним капіталізмом». Крім того, інформаційні суспільства стали виникати і в інших країнах, між якими існують значні культурні та інституційні відмінності. Розповсюдження інформаціоналізму, особливо інформаційного капіталізму, приводить до виникнення інформації як серцевини, стрижня і субстанційного начала розвитку інформаційного суспільства [3, с. 154–167].

Інформаційні технології володіють такими атрибутами, які впливають на інформацію. Так як інформація виступає складовою частиною всієї людської діяльності, то вона здійснює повсюдний вплив на всі сфери людської життєдіяльності. Згідно даного аналізу, всі системи, які використовують інформаційні технології, визначаються «мережевою логікою», яка дозволяє їм впливати на багато процесів в організаціях. Повсюдний вплив інформаційних технологій виявляється в тому, що інформаційні технології достатньо гнучкі, дозволяють їм постійно змінюватися та адаптуватися. Окремі технології, які пов'язані з інформацією, поєднуються в інтегровану систему, що сприяють формуванню глобального інформаційного суспільства [5, с. 487–492]. Трансформаційні процеси переходу від інформаційного до глобального інформаційного суспільства впливають на всі сфери життєдіяльності суспільства – економічну, політичну, соціальну, духовно-культурну, освітянську парадигми.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Проблема ситуації. Автори статті звертаються до вимірів ціннісно-сміслового поля глобального інформаційного суспільства, в основі якого ціннісно-смілова матриця – інформація, знання, розум, креативність, колективні форми роботи, що є цивілізаційними вимірами світогляду особистості. В філософській думці спостерігається певний дефіцит рефлексії методологічних прийомів, які б розкривали проблеми аксіологічного та антропологічного дискурсів глобального інформаційного суспільства і сприяли удосконаленню знань про формування духовно-культурних запитів молоді сучасної України на етапі розвитку цивілізації та її глобальної трансформації [6].

Мета наукового дослідження – концептуалізація глобального інформаційного суспільства. Задачі, які

необхідно розв'язати: виявити умови, які призвели до революційного етапу інформатизації суспільства; проаналізувати прояви інформаційного суспільства у залежності від критеріїв, які використовуються для визначення інтелектуального рівня суспільства; з'ясувати місце і роль Інтернету як глобальної тенденції розвитку інформаціоналізму і мережевого суспільства; розкрити, як Інтернет як нову, наднаціональну реальність, що змінює світ та веде до формування глобального інформаційного суспільства.

Обговорення проблеми. Як свідчить аналіз, кінець ХХ – початок ХХІ ст. засвідчили появу нових засобів комп'ютерної обробки інформації та засобів зв'язку, які привели до революційного етапу інформатизації суспільства, в основі якого створення умов для цілеспрямованої інтеграції систем обробки і передачі інформації. Цьому сприяли в основному **три технічних досягнення**: 1) поява нових технологій у середовищі накопичення і збереження інформації, у тому числі за допомогою лазерної техніки; 2) розробка і широке розповсюдження засобів зв'язку без обмежень у часі і просторі за допомогою різних ліній зв'язку з переходом на цифрові технології; 3) автоматизована обробка інформації за допомогою комп'ютерних і мікропроцесорних засобів згідно заданих алгоритмів. На даному етапі виникла інформаційна індустріалізація, що випередила і по зайнятості працівників, попиту і обміну інформаційними продуктами промислову індустріалізацію, забезпечуючи широкосмуговий доступ мережі Інтернет, що є важливою передумовою інноваційного розвитку України [7]. Русійною силою глобального інформаційного суспільства виступає виробництво у першу чергу інформаційного продукту, що дозволяє виробляти матеріальні продукти з інформаційної точки зору більш місткі, використовуючи при цьому більш широкі знання у сфері інноваційних рішень, у виробничо-технологічній і економічній сферах, а також у ринкових відносинах. Глобальне інформаційне суспільство включає розвиток економіки, що базується на знаннях та інноваціях, сприяє більш ефективному використанню ресурсів, включає інклюзивне зростання освіти та укріплення високої зайнятості населення, що в цілому сприяє формуванню «розумних технологій» та «розумного суспільства».

Концепція глобального інформаційного суспільства є продовженням розвитку інформаційного суспільства, що характеризується згідно з показниками кількості абонентів мереж ФТТН, швидкості завантаження, якості широкосмугового доступу. В основі трансформаційних процесів еволюції суспільства закладена зміна парадигми від виробничої до освітянсько-інтелектуальної, що й привело до розширення глобального інформаційного суспільства.

Глобальне інформаційне суспільство – суспільство, сформоване на Заході, свідчить про нову якість суспільства, у якому сукупність використання технічних засобів, сервісів та Інтернет приводить до якісних змін у взаємодії між суб'єктами, що дозволяють отримати нові переваги – соціальні, економічні та інші, що є конкурентоспроможними і ведуть до нового стилю і якості життя, а в цілому до сталого розвитку. У сучасному світі формується парадигма глобального інформаційного суспільства, що базується

на комплексній модернізації та інноваційному розвитку всіх секторів економіки на основі технологій нового покоління, що забезпечують високу додаткову інтелектуальну частку вартості, що має високу енергоефективність, базується на енергозберігаючих технологіях та екологічній інфраструктурі, та потребують забезпечення інформаційної безпеки сучасного суспільства [8].

Саме інформаційна революція у поєднанні з новими напрямками розвитку біотехнології, робототехніки, створення автоматизованих систем, нових засобів пересування привела до появи суми знань про новий тип суспільства – глобально-інформаційного. Становлення *глобальної економіки* не було просто результатом сліпої гри ринкових сил. Глобальна економіка була створена не ринками, а взаємодією між ринками, урядами і міжнародними фінансовими інституціями. Фундаментальні зсуви у господарській діяльності, викликані *появою інформаційних технологій*, отримали назву «*нової економіки*», яка була покликана стати фундаментом глобального інформаційного суспільства, що нині формується. «Нову економіку» не випадково називають «суспільством знань», акцентуючи особливу ролі науки та освіти у розвитку сучасного виробництва [9].

Проаналізувавши прояви інформаційного суспільства у залежності від критеріїв, які використовуються для визначення інтелектуального рівня суспільства, до яких відноситься питома вага високотехнологічних галузей, частка доходів на дослідження і розробку, програмне забезпечення і освіту у ВНП, відсоток висококваліфікованої робочої сили, засвідчимо, що на перше місце сьогодні виходять такі країни, як Японія, Швеція, Німеччина. Відповідно до проблеми даного дослідження суперництво на передових рубежах науково-технічного прогресу передвіщує загострення конкуренції всередині групи країн-лідерів – між США, Євросоюзом та Японією.

Інформаційна революція (ІР), що базується на поєднанні комп'ютера з телекомунікаційними мережами, провистила людство не менше, чим у свій час парова машина чи електродвигун. Досягнута на початку ХХІ століття комунікаційна єдність світу набуває якісно нового змісту: швидкість розповсюдження великих об'ємів інформації набагато перевершує пересування людей і товарів. Створюється глобальний інформаційний простір, який швидко освоюється людською спільнотою. Важливою передумовою пізнання взагалі та соціального пізнання, зокрема, є теза про те, що інформаційна революція докорінним чином перетворює людське і суспільне буття. Втім, глибоке розуміння інструментальних важелів інформаційного суспільства свідчить, що у процесі його розвитку відбувається стиснення часу і простору, завдяки важелям якого встановлюються контакти у будь-якій точці планети, змінюється зміст різних видів діяльності, індивіди перетворюються на громадян планети. Під впливом інформаційної революції форми просторово-часової організації соціальні зв'язки і відносини, а втім і сама людина відчувають глибоку трансформацію.

Інтернет як глобальна тенденція розвитку глобального інформаційного суспільства володіє єдиним адресним простором і складається з багатьох

взаємопов'язаних комп'ютерних мереж, у рамках яких здійснюється обмін цифровою інформацією. Процеси глобалізації базуються на широкому упровадженні нових інформаційних технологій, що реалізуються через Інтернет. У 1969 р. у рамках Міністерства оборони США було створено бюро передових досліджень (Advanced Research Projects Agency – ARPA), перед яким була поставлена задача розробити комунікаційну мережу, яка залишалася б мобільною в умовах бойових дій. Головна мета, яка була поставлена при створенні даної мережі, – збереження повідомлень навіть у випадку руйнування частини мережі. Так виникла перша комп'ютерна мережа – ARPAnet [10, с. 225–232]. У той же час згідно з прогнозами, у найближчі часи місце і роль Інтернет у розвитку сучасного українського суспільства буде зростати, а його соціальний облік, безперечно, перетриває глибоку трансформацію [11, с. 222–226]. В умовах глобалізації національна держава перестає виступати у якості єдиного суб'єкта, що монополює інтегрує інтереси великих спільнот і представляє їх на міжнародній арені. Формування мега-суспільства, формування взаємопов'язаного світу ставить людство перед гострою проблемою управління глобальним розвитком. Сучасна світова цивілізація покликана вирішити найважливішу задачу – забезпечити управління у нових масштабах – у ширину – на всьому просторі планети, в глибину – на всіх рівнях організації – від локальної до всесвітньої [12, с. 192–200].

Створюючи нову, наднаціональну реальність Інтернету глобалізація змінює *соціальний імідж різних суспільств*, формуючи глобальне інформаційне суспільство. Вона не тільки виділяє ядро активних учасників процесу, але й сильно впливає на останніх. Глобалізація надає процесу розвитку соціальної структури сучасних суспільств наднаціональний вимір. Вона породжує суспільство другого порядку, яке, зберігаючи традиційні форми національних держав, створює наднаціональні, глобальні системи зав'язків і відносин, нових потреб і ролей, нові механізми соціалізації, нові можливості самореалізації особистості. Відповідно, Інтернет, як глобальна тенденція розвитку інформаціоналізму і мережевого суспільства, представляє собою глобальну комп'ютерну мережу, яка, як правило, об'єднує велику кількість локальних мереж, – мільйони комп'ютерів на планеті з метою обміну даними і доступу до спільних інформаційних ресурсів. Інтернет – всесвітня інформаційна система загального доступу, яка логічно зв'язана глобальним адресним простором та базується на Інтернет-протоколі, визначеному міжнародними стандартами [13, с. 530].

Отже, Інтернет як тенденція становлення і розвитку глобального інформаційного суспільства сприяв тому, що в результаті всіх цих процесів утворився кіберпростір (англ. cyberspace) – термін, який входить у цілий ряд понять (кіберкультура, віртуальна реальність, піпертекст, мережева комунікація, інформаційне суспільство, мережеве суспільство, «знаннєве суспільство» та ін.), за допомогою яких сьогодні відбувається осмислення тих кардинальних змін структур комунікативного досвіду людини, яка потягла за собою інтенсивний розвиток дигітальних (цифрових) інформаційних технологій. Найбільш відчутним результатом цього

розвитку виявлено створення глобальної комп'ютерної мережі Інтернет, який перетворився із простою засобу зв'язку між урядовими, науковими і освітніми установами США (проект DARPA) у принципово нову мас-медіа, яка нараховувала мільйони користувачів, породжену комунікативним середовищем, що дозволяє кожному жителю планети звести до мінімуму затрати будь-яких інформаційних трансакцій, майже моментально встановити контакт з будь-яким іншим користувачем мережі і підключеної до неї бази даних. Сьогодні кіберпростір виявляється простором експериментальним практично у всіх сферах людської життєдіяльності [14, с. 266–278].

Комунікативне за своїм охопленням глобально-інформаційне середовище самоорганізується за принципом мережі, породжуючи феномен мережевого суспільства. У його межах ануються відстані, що розділяють континенти, ліквідуються державні кордони і вся планета стискається до розмірів «глобального села» (М. Маклюен). *Інтернет* – це об'єднання самостійних вузлів, національних і регіональних мереж, що мають єдиний адресний простір, загальні методи зв'язку, що користуються загальним мережевим протоколом зв'язку і форматом адреси. По розмірам і темпам росту мережа Інтернет далеко перевищує всі останні глобальні мережі разом взяті. В мережі Інтернет є самі багаті і різноманітні ресурси, в якій ймовірність знайти інформацію на будь-яку тему практично не є рівнозначною нулю. У зв'язку з впливом інформаційних технологій на всі сфери людської життєдіяльності, відмітимо, що Інтернет як глобальна тенденція розвитку інформаціоналізму і мережевого суспільства сприяє розвитку глобальної інформаційної економіки. Ця економіка є інформаційною тому, що продуктивність її господарських одиниць фундаментальним чином залежать від їх здатності виробляти, обробляти та ефективно використовувати інформацію, що базується на знаннях. Як свідчить М. Кастельс, економіка є глобальною тому, що володіє здатністю функціонувати як єдине ціле у реальному часі у масштабах всієї планети. Весь масив емпіричних досліджень підтверджує, що нова економіка носить глобальний характер, в основі якої певні відмінності в регіонах (Північна Америка, Європейський Союз, Південно-Східна Азія). Крім того, існують значні відмінності всередині кожного регіону і тому важливо, щоб ті чи інші області земної кулі включалися у процес інформаціоналізму та мережевого суспільства, які на собі ще відчувають негативний вплив цього розвитку [15, с. 208–217].

Разом з тим слід мати на увазі, що виникненню нової глобальної інформаційної економіки сприяла поява нової організаційної форми – *мережевого підприємства*. Даний вид підприємства характеризується гнучким, а не масовим виробництвом, новими системами управління, організаціями, що базуються скоріше на горизонтальній, а не на вертикальній моделі і поєднанням великих корпорацій у стратегічні альянси. Тому не випадково найважливішим фундаментальним компонентом функціонування інформаційного суспільства є сукупність мереж. Саме по цій причині Кастельс стверджує, що нова організаційна форма виникла як характерна для інформаційної/глобальної економіки.

Мережеве підприємство, яке визначається як специфічна форма підприємства, система засобів якого створюється пересіченням сегментів автономних систем цілей. У результаті цих процесів змінюється природа праці (наприклад, індивідуалізація праці через посередництво введення гнучких форм графіку робочого часу), конкретний характер виявлення цих відмінностей ми спостерігаємо у різних державах [16, с. 219–225].

Мережеве підприємство є вбудованим в мережу всередині фірми чи організації, сформоване навколо окремих бізнес-проектів, які займаються комерційною діяльністю. Модель мережевого підприємства поширюється у всіх сферах діяльності. Суто он-лайнівські компанії, такі як портали, Інтернет конвент-провайдери та ті, що спеціалізуються на Інтернет-торгівлі, залежать від здатності організувати управління, виробництво чи збут через Інтернет. Суть Інтернет-бізнесу полягає в інтерактивному зв'язку через мережу Інтернету між виробниками, споживачами та провайдерами послуг. Перетворення ринків товарів (чи ідей) на капітал є першопричиною становлення Інтернет-фірм і всієї нової економіки. Новий фінансовий ринок – це ключ до нової економіки і нового бізнесу, що відбувається в нових умовах глобалізації та взаємозалежності фінансових ринків, що трансформуються через електронну торгівлю. Саме працівники цих Інтернет-бізнесових мережевих структур залишаються джерелом продуктивності, інновацій та конкурентоспроможності. Тому талант – ключовий фактор виробництва для Інтернет-бізнесу. *Нова економіка, яку очолює сьогодні Інтернет-бізнес, є економікою, яку рухають інформаційні технології і яка організована навколо комп'ютерних мереж. Це, мабуть, і є джерела зростання продуктивності праці, і відповідно створення багатства у вік Інформації.* Інтернет-компанія – це нова форма ведення бізнесу, за допомогою Інтернету, через Інтернет і в Інтернеті. Інтернет – економіка поступово трансформує стару економіку в нову, яка охоплює цілу планету. Таким чином, нова форма ведення бізнесу через Інтернет потребує ще більшої персональної відповідальності бізнес-планів, через які можна заробити багато грошей. Ця форма бізнесу базується на новій інформаційній культурі, якою не володіють часто підприємці, – це культура інновацій, культура ризику, культура очікувань, культура втілення надії в майбутньому [17, с. 4–13].

Так, як Україна знаходиться на початковому стані формування глобального інформаційного суспільства, необхідно розвивати особистісну філософію інформаційного суспільства та великої персональної відповідальності перед суспільством в контексті вирішення проблем – Інтернет-галактики, яка є новим комунікативним середовищем. Нові форми бізнесу давно вже вимагають нових гнучких процедур інституціонального регулювання, а нові форми корпоративного бізнесу потребують значно більшої персональної, індивідуальної, соціальної відповідальності як окремого індивіда, так і уряду [8, с. 373]. М. Кастельс розглядає виникнення культури віртуальної реальності, породженої інформаціоналізмом та мережевим суспільством, що супроводжується розвитком засобів мультимедійних технологій завдяки об'єднанню засобів масової інформації та комп'ютерних технологій. У культурі

інформаційного суспільства сама культура повністю поглинається віртуальними образами, а світ, через який передається досвід, сам стає досвідом, у якому матеріальне/символічне існування людей повністю змінює відношення людини до світу. На відміну від минулого, у якому панував «простір міста», сьогодні виникла нова просторова логіка, яку слід назвати «логікою інформаційних (мережових) потоків». Аналогічним чином ми вступили в епоху «без часового часу», у якому інформація доступна у будь-якому куточку земної кулі [8, с. 276].

М. Кастельс [8, с. 470] стверджує, що панівні функції і процеси в інформаційну епоху у все більшій міру організовані навколо мереж, що визначаються певною сукупністю взаємопов'язаних вузлів. Мережі відкриті, здатні до необмеженого розширення, динамічні і можуть відновлюватися, не ліквідовуючи систему, а те, «що наша епоха визначається мережами не означає «кінця капіталізму». Ми розділяємо думку М. Кастельса про те, що останнім часом Інтернет перетворився з інфраструктури для задоволення потреб суспільства і бізнесу, обміну інформацією та знаннями на фактор суспільного виробництва. Швидкісний Інтернет та технології, що створені на його основі, дають можливість скоротити витрати і підвищити конкретність компаній, галузей та національної економіки. Вони дозволяють подолати суттєві перешкоди економічного розвитку – фізичні та просторові, – оскільки уможливають віртуальний обмін інформацією та ідеями. Зважаючи на роль, яку відіграє Інтернет в економіці та суспільстві більшості країн світу (окрім, найбідніших), експерти назвали процес його «концентуації» одним з основних рухів технологічного, суспільного прогресу та економічного зростання. Лідером цього руху є Всесвітній економічний форум (ВЕК, World Economic Forum), який створив концепцію «інтернет–економіки», що визначається як сукупна купівельна спроможність для інтернет–користувачів [18, с. 21–30].

Таким чином, наведений ілюстративний приклад дозволяє зробити висновки, що головними детермінантами інтернет–економіки для будь-якої країни є: 1) кількість користувачів Інтернету; 2) середній рівень доходів на душу населення; 3) збільшення кількості користувачів Інтернету. Проникнення сучасних телекомунікаційних мереж у широкі верстви населення розвинутого світу, так і в країнах, що розвиваються, стимулює унікальні процеси спільного виробництва товарів і послуг, а також підвищує рівень економічної та соціальної свободи мільйонів людей [19, с. 194–198]. Отже, прогнози розвитку країн світу вказують на те, що через 10–15 років різниця в економічному розвитку між країнами, що визнали пріоритетом розвитку інформаційне суспільство та Інтернет–економіку, та тими, які цього не зробили, буде значно більшою, ніж сьогодні [20]. Сьогодні закладаються основи формування єдиного світового інформаційного простору, що об'єднує все людство в інформаційну спільноту людей. Це означає, що в оглядовому майбутньому всі суспільства приречені в тій чи іншій мірі вдаватися до послуг глобального інформаційного суспільства, формуючи ціннісні орієнтації [21, с. 222–232].

Висновки. Проведений аналіз дозволив зробити висновки, що сприяють подальшому розвитку глобального інформаційного суспільства. Інформаційні технології – це один з самих швидкозростаючих секторів економіки, галузь одна з найбільших і швидко-розвиваючих у світі, ІТ–продукція – найважливіша складова світового експорту, необхідна умова для розвитку інновацій, розвиток ІТ стимулює розвиток інновацій у сфері високих технологій в цілому та сприяє розвитку інноваційного суспільства. Проект «глобальне інформаційне суспільство» включає: 1) електронний уряд; 2) національна платформа хмарових розрахунків; 3) національний сервіс ідентифікації; 4) цифрове та інтерактивне телебачення; 5) мобільні системи телекомунікації; 6) національна пошукова система. Інформатизація – об'єктивний і неминучий процес розвитку сучасного суспільства, комплексна система заходів, направлених на підтримку рішень з питань управління за допомогою сучасних інформаційних технологій. Одна з небагатьох сфер економіки, яка незважаючи на кризову ситуацію в нашому суспільстві, бурхливо розвивається. Це зумовлене тим, що зміст інформації у будь-якому продукті дає можливість витратити на його виготовлення менше сировини, енергії та праці. До ознак глобального інформаційного суспільства слід віднести: 1) культ знань; 2) інформаційна економіка; 3) інформаційна культура; 4) інформаційний ринок праці; 5) інформаційна інфраструктура; 6) інформатизація соціальних технологій; 7) інформаційне законодавство. Факторами розвитку глобального інформаційного суспільства слід вважати: 1) інформаційно–комунікативна інфраструктура; 2) людський капітал; 3) діловий клімат. Використання інформаційно–комунікативних технологій в сферах, що сприяють розвитку глобального інформаційного суспільства: 1) електронний бізнес; 2) електронний уряд; 3) ІКТ в сфері охорони здоров'я; 4) ІКТ в сфері культури та освіти; 5) використання ІКТ в домогосподарстві приватними особами. Механізм щодо реалізації стратегії розвитку глобального інформаційного суспільства: 1) координаційний орган включає представників держави, бізнесу і суспільства, що розробляють і координують заходи щодо реалізації стратегії; 2) суспільне обговорення протікання процесу; 3) уточнення стратегії один раз на три роки; 4) складання плану заходів; 5) розподіл відповідальних та виділення ресурсів; 6) забезпечення фінансування у рамках бюджету; 7) розробка системи моніторингу за розвитком ІКТ; 8) постійна робота щодо запланованих заходів; 9) щорічна національна доповідь Президента; 10) виявлення індексу готовності регіонів і країни до інформаційного суспільства. Розвиток глобального інформаційного суспільства необхідний для підвищення конкурентоспроможності країни: 1) в економіці – підвищення продуктивності; гнучка реакція на вимоги ринку; 2) в соціальній сфері – нова якість соціальних послуг; нові можливості для розвитку людського капіталу; 3) в публічному управлінні – прозорість і підзвітність органів влади, пониження адміністративних витрат для населення; 4) в сфері національної безпеки і охорони правопорядку – оперативна реакція на загрози, що виникають. Все це в цілому становить сутність глобального інформаційного суспільства.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В. П. Організоване суспільство: проблема організації та суспільної самоорганізації в період радикальних трансформацій в Україні на рубежі століть: досвід соціально-філософського аналізу / В. П. Андрущенко. – К.: ТОВ «Атлант ЮЕМС», 2006. – 502 с.
2. Вашкевич В. М. Ціннісно-світоглядні настанови молоді в сучасних умовах // Гілея: науковий вісник: [зб. наук. пр.]. – К.: Вид-во УАН ТОВ «НВП» «ВІР», 2013. – Вип.73. – С.205–209.
3. Вашкевич В. М. Історична свідомість молоді і інформаційне суспільство / В. М. Вашкевич // Гілея: науковий вісник: [зб. наук. пр.]. – К.: Вид-во УАН ТОВ «НВП» «ВІР», 2006. – Вип.5. – С.154–167.
4. Воронкова В. Г., Соснін О. В. Формування інформаційного суспільства в Україні: виклик чи потреба часу? / В. Г. Воронкова, О. В. Соснін // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб. наук. пр.]. – Запоріжжя: РВВ ЗДІА, 2015. – №60. – С.13–24.
5. Воронкова В. Г., Нікітенко В. О. Сучасна геокультура як соціокультурний феномен культурної глобалізації / В. Г. Воронкова, В. О. Нікітенко // Гілея: науковий вісник: [зб. наук. пр.]. – К.: Вид-во УАН ТОВ «НВП» «ВІР», 2013. – Вип.72. – С.487–492.
6. Воронкова В. Г. Філософія глобалізації: соціоантропологічні, соціоекономічні та соціокультурні виміри: монографія [Текст] / В. Г. Воронкова. – Запоріжжя: РВВ ЗДІА, 2010. – 272 с.
7. Дубов Д. В. Широкосмуговий доступ до мережі Інтернет як важлива передумова інноваційного розвитку України: аналіт. доп. / Д. В. Дубов, М. А. Ожеван. – К.: НІСМД, 2013. – 108 с.
8. Кастель М. Інформаційна епоха: економіка, общество и культура. – М.: ГУВШЭ, 1996. – 608 с.
9. Кастель Мануэль. Становление общества сетевых структур / Мануэль Кастель // Новая постиндустриальная волна на Западе: [Антология] / под ред. В. Л. Иноземцева. – М.: Academia, 1999. – 505 с.
10. Кивлюк О. П. Освітня культура інформаційного суспільства в контексті глобалізаційної реальності / О. П. Кивлюк // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб. наук. пр.]. – Запоріжжя: РВВ ЗДІА, 2016. – Вип.67. – С.225–232.
11. Кивлюк О. М. Моделювання інформаційних процесів в контексті інформатизації суспільства // Гілея: науковий вісник: [зб. наук. пр.]. – К.: Вид-во УАН ТОВ «НВП» «ВІР», 2014. – Вип.80. – С.222–226.
12. Кивлюк О. П. Глобалізація та інформатизація освіти в предметному полі філософії освіти / О. П. Кивлюк // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб. наук. пр.]. – Запоріжжя: РВВ ЗДІА, 2014. – Вип.57. – С.192–200.
13. Лазаревич А. А. Становление информационного общества: коммуникационно-эпистемологические и культурно-цивилизационные основания [Текст] монография / А. А. Лазаревич; науч. ред. И. Я. Леваш. – Минск: Беларуская навука, 2015. – 537 с.
14. Максименюк М. Ю., Нікітенко В. О. Інформаційно-комунікативне суспільство як різновид складної соціальної системи і взаємодії / М. Ю. Максименюк, В. О. Нікітенко // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб. наук. пр.]. – Запоріжжя: РВВ ЗДІА, 2016. – Вип.66. – С.266–278.
15. Мельник В. В. Формування концепції інформаційного менеджменту: сутність, задачі, основні напрями розвитку / В. В. Мельник // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб. наук. пр.]. – Запоріжжя: РВВ ЗДІА, 2014. – Вип.56. – С.208–217.
16. Мельник В. В. Глобалізація в культурній сфері: теоретико-методологічний аналіз / В. В. Мельник // Гілея: науковий вісник: [зб. наук. пр.]. – К.: Вид-во УАН ТОВ «НВП» «ВІР», 2014. – Вип.86. – С.219–225.
17. Пожувєв В. І. Осміслення місця і ролі інформації у сучасному суспільстві / В. І. Пожувєв // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб. наук. пр.]. – Запоріжжя: РВВ ЗДІА, 2010. – Вип.42. – С.4–13.
18. Пунченко О. П. Інформатизація як засіб репрезентації інформаційних ресурсів суспільства / О. П. Пунченко, А. А. Лазаревич // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб. наук. пр.]. – Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2015. – Вип.63. – С.21–30.
19. Савченко С. В. Філософія глобального інформаційного суспільства як цивілізаційна парадигма розвитку сучасного

суспільства / С. В. Савченко // Гілея: науковий вісник: [зб. наук. пр.]. – К.: Вид-во УАН ТОВ «НВП» «ВІР», 2014. – Вип.90. – С.194–198.

20. Соснін О. В. Інформаційна безпека: нові виміри загроз, пов'язаних з інформаційно-комунікаційною сферою / О. В. Соснін, О. П. Дзьобан // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб. наук. пр.]. – Запоріжжя: РВВ ЗДІА, 2015. – №61. – С.24–34.

21. Целякова О. М. Духовність і ціннісні орієнтації студентської молоді України в трансформаційному суспільстві / О. М. Целякова // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб. наук. пр.]. – Запоріжжя: РВВ ЗДІА, 2009. – Вип.38. – С.222–232.

References

1. Andrushhenko V. P. Organizovane suspil'stvo: problema organizacii' ta suspil'noi' samoorganizacii' v period radykal'nyh transformacij v Ukraini na rubezhi stolit': dosvid social'no-filosofs'kogo analizu / V. P. Andrushhenko. – K.: TOV «Atlant JuEmSI», 2006. – 502 s.
2. Vashkevych V. M. Cinnisno-svitogljadni nastanovy molodi v suchasnyh umovah // Gileja: naukovyj visnyk: [zb. nauk. pr.]. – K.: Vyd-vo UAN TOV «NVP» «VIR», 2013. – Vyp.73. – S.205–209.
3. Vashkevych V. M. Istorychna svidomist' molodi i informacijne suspil'stvo / V. M. Vashkevych // Gileja: naukovyj visnyk: [zb. nauk. pr.]. – K.: Vyd-vo UAN TOV «NVP» «VIR», 2006. – Vyp.5. – S.154–167.
4. Voronkova V. G., Sosnin O. V. Formuvannja informacijnogo suspil'stva v Ukraini: vyklyk chy potreba часу? / V. G. Voronkova, O. V. Sosnin // Gumanitarnyj visnyk Zaporiz'koi' derzhavnoi' inzhenernoi' akademii': [zb. nauk. pr.]. – Zaporizhzhja: RVV ZDIA, 2015. – №60. – S.13–24.
5. Voronkova V. G., Nikitenko V. O. Suchasna geokul'tura jak sociokul'turnyj fenomen kul'turnoi' globalizacii' / V. G. Voronkova, V. O. Nikitenko // Gileja: naukovyj visnyk: [zb. nauk. pr.]. – K.: Vyd-vo UAN TOV «NVP» «VIR», 2013. – Vyp.72. – S.487–492.
6. Voronkova V. G. Filosofija globalizacii': socioantropologichni, socioekonomichni ta sociokul'turni vymiry: monografija [Tekst] / V. G. Voronkova. – Zaporizhzhja: RVV ZDIA, 2010. – 272 s.
7. Dubov D. V. Shyrokosmugovyj dostup do merezhi Internet jak vazhlyvaperedumova innovacijnogo rozvytku Ukrainy: analit. dop. / D. V. Dubov, M. A. Ozhevan. – K.: NISMD, 2013. – 108 s.
8. Kastel's M. Informacionnaja jepoha: jekonomika, obshhestvo i kul'tura. – M.: GUVShJe, 1996. – 608 s.
9. Kastel's Manujel'. Stanovlenie obshhestva setevyh struktur / Manujel' Kastel's // Novaja postindustrial'naja volna na Zapade: [Antologija] / pod red. V. L. Inozemceva. – M.: Academia, 1999. – 505 s.
10. Kyvljuk O. P. Osvitnja kul'tura informacijnogo suspil'stva v konteksti globalizacijnoi' realnosti' / O. P. Kyvljuk // Gumanitarnyj visnyk Zaporiz'koi' derzhavnoi' inzhenernoi' akademii': [zb. nauk. pr.]. – Zaporizhzhja: RVV ZDIA, 2016. – Vyp.67. – S.225–232.
11. Kyvljuk O. M. Modeljuvannja informacijnyh procesiv v konteksti inforimizacii' suspil'stva // Gileja: naukovyj visnyk: [zb. nauk. pr.]. – K.: Vyd-vo UAN TOV «NVP» «VIR», 2014. – Vyp.80. – S.222–226.
12. Kyvljuk O. P. Globalizacija ta inforimizacija osvity v predmetnomu poli filosofii' osvity / O. P. Kyvljuk // Gumanitarnyj visnyk Zaporiz'koi' derzhavnoi' inzhenernoi' akademii': [zb. nauk. pr.]. – Zaporizhzhja: RVV ZDIA, 2014. – Vyp.57. – S.192–200.
13. Lazarevich A. A. Stanovlenie informacionnogo obshhestva: kommunikacionno-jepistemologicheskie i kul'turno-civilizacionnye osnovanija [Tekst] monografija / A. A. Lazarevich; nauch. red. I. Ja. Levash. – Minsk: Belaruskaja nauka, 2015. – 537 s.
14. Maksymenjuk M. Ju., Nikitenko V. O. Informacijno-komunikativne suspil'stvo jak riznovyd skladnoi' social'noi' systemy i vzajemodii' / M. Ju. Maksymenjuk, V. O. Nikitenko // Gumanitarnyj visnyk Zaporiz'koi' derzhavnoi' inzhenernoi' akademii': [zb. nauk. pr.]. – Zaporizhzhja: RVV ZDIA, 2016. – Vyp.66. – S.266–278.
15. Mel'nyk V. V. Formuvannja koncepcii' informacijnogo menedzhmentu: sutnist', zadachi, osnovni naprjamy rozvytku / V. V. Mel'nyk // Gumanitarnyj visnyk Zaporiz'koi' derzhavnoi' inzhenernoi' akademii': [zb. nauk. pr.]. – Zaporizhzhja: RVV ZDIA, 2014. – Vyp.56. – S.208–217.
16. Mel'nyk V. V. Globalizacija v kul'turnij sferi: teoretyko-metodologichnij analiz / V. V. Mel'nyk // Gileja: naukovyj visnyk:

[zb. nauk. pr.]. – K.: Vyd-vo UAN TOV «NVP» «VIR», 2014. – Vyp.86. – S.219–225.

17. Pozhujev V. I. Osmyslennja misca i roli informacii' u suchasnomu suspil'stvi / V. I. Pozhujev // Gumanitarnyj visnyk Zaporiz'koi' derzhavnoi' inzhenernoi' akademii': [zb. nauk. pr.]. – Zaporizhzhja: RVV ZDIA, 2010. – Vyp.42. – S.4–13.

18. Puchenko O. P. Informatyzacija jak zasib reprezentacii' informacijnyh resursiv suspil'stva / O. P. Puchenko, A. A. Lazarevyh // Gumanitarnyj visnyk Zaporiz'koi' derzhavnoi' inzhenernoi' akademii': [zb. nauk. pr.]. – Zaporizhzhja: Vyd-vo ZDIA, 2015. – Vyp.63. – S.21–30.

19. Savchenko S. V. Filosofija global'nogo informacijnogo suspil'stva jak cyvilizacijna paradygma rozvytku suchasnoho suspil'stva / S. V. Savchenko // Gileja: naukovyj visnyk: [zb. nauk. pr.]. – K.: Vyd-vo UAN TOV «NVP» «VIR», 2014. – Vyp.90. – S.194–198.20. Sosnin O. V. Informacijna bezpeka: novi vymiry zagroz, pov'jazanyh z informacijno-komunikacijnoju sferoju / O. V. Sosnin, O. P. Dz'oban' // Gumanitarnyj visnyk Zaporiz'koi' derzhavnoi' inzhenernoi' akademii': [zb. nauk. pr.]. – Zaporizhzhja: RVV ZDIA, 2015. – №61. – S.24–34.

21. Celjakova O. M. Duhovnist' i cinnisni orijentacii' students'koi' molodi Ukraïny v transformacijnomu suspil'stvi / O. M. Celjakova // Gumanitarnyj visnyk Zaporiz'koi' derzhavnoi' inzhenernoi' akademii': [zb. nauk. pr.]. – Zaporizhzhja: RVV ZDIA, 2009. – Vyp.38. – S.222–232.

Voronkova V. G., is a Doctor of Philosophy, professor, Head of the Department of Management of Organizations and project management Zaporozhye State Engineering Academy (Ukraine, Zaporozhye), valentina-voronkova@yandex.ru

Maksimenyuk M. Yu., PhD in Philosophy, Associate Professor of the Department of Management of Organizations and project management, Zaporizhzhya State Engineering Academy (Ukraine, Zaporizhzhya), marina.maximenuk@mail.com

Nikitenko V. O., PhD in Philosophy, Associate Professor of the Department of foreign languages and linguistic communication, Zaporizhzhya State Engineering Academy (Ukraine, Zaporizhzhya), vitalina2006@ukr.net

Internet as basis of forming the global information society: trends, criteria, mechanisms

The conceptualization of the global information society in the context of which the conditions that led to the revolutionary stage information society were found is analyzed in the article. The analysis displays information society depending on the criteria used to determine the intellectual level of society and the place and role of the Internet as a global development trends informational and network society is found. The used methodology is systemic, synergistic, institutional methods and approaches that allow penetrating into the essence of the global information society. The appearance of new global information economy contributed to the emergence of new organizational form, a form of a network company. The result is in uncovering of the Internet as a new supranational reality which changes the world and leads to the formation of a global information society. The conclusion is that the Internet as the basis of a global information society is the source of productivity growth and wealth creation in the information age.

Keywords: global information society, Internet, network society, information technology, global information economy, Network Company.